

Tornen els vells dimonis

The Jerusalem Post publicava el passat 20 de gener una entrevista a Joelle Lezmi, presidenta de l'Organització Sionista Internacional de la Dona, entitat que organitzava el seu congrés a Tel Aviv: "A Europa hi ha molt mal ambient a l'entorn dels jueus", afirmava. "Hi ha por, els jueus s'autocensuren" a tots els països europeus i no defensen en públic "ni la seva religió ni Israel", explicava. "No se senten segurs", conclouia.

Fa tres setmanes, Natan Sharansky, president de l'Agència Jueva, entitat responsable de les relacions d'Israel amb les comunitats de la diàspora i que canalitza la major part del flux d'emigració internacional cap a l'Estat hebreu, declarava al setmanari novaiorquès *Newsweek* que "el nivell de preocupació per la seguretat a Europa és superior que a Àsia o Amèrica Llatina. Aquesta sensació d'inseguretat és cada vegada més gran", i, segons asseverava, fins i tot les autoritats policials de França i Bèlgica, entre d'altres països, han recomanat a les comunitats jueves que els seus membres no usin símbols distintius pels carrers "per raons de seguretat".

Què passa? Doncs que des de fa una dècada han crescut exponencialment els atacs als jueus a Europa. El resultat és la por de molts, que pensen de marxar cap a Israel. Un temor que s'ha intensificat arran dels recents atemptats de França.

Israel mira a Europa. A Israel hi ha el convenciment que una nova onada d'intolerància antisemita recorre Europa, de la qual n'és un bon exemple el que ha ocorregut a França el passat 9 de gener, quan un islamista radical, que confessà ser seguidor d'Estat Islàmic, entrà armat a un supermercat caixer —és a dir, de begudes i menjars que els preceptes religiosos hebreus permeten— i segrestà els clients i els treballadors, amb el resultat, després de la intervenció policial, de quatre jueus assassinats. Els cadàvers foren enterrats a Israel, al cementiri de Givat Shaul, a Jerusalem. El dia 13 s'hi ce-

Les comunitat hebrees d'Europa tornen a tenir por com a conseqüència de l'augment dels actes antisemites, dels quals l'atemptat a França només és l'últim exponent.

lebrà el funeral, amb una gernació que volgué retre homenatge als morts. Tota la societat israeliana es va sentir molt afectada pel quàdruple assassinat. N'és la prova l'atenció dispensada pels mitjans de comunicació tant a l'atemptat com a l'acte funerari, el qual comptà amb la presència del president del país, Reuven Rivlin, i del primer ministre, Benjamin Netanyahu, així com de representants de totes les institucions i de la majoria de partits polítics i de les més importants associacions civils de tot tipus.

Els mitjans de comunicació del país interpretaren l'atac com una conseqüència de la creixent aversió apassionada cap al judaisme que detecten per tot Europa. Les autoritats també ho veuen igual. Netanyahu s'adreçà amb paraules de condol als familiars dels

Els quatre jueus assassinats a França només és l'últim episodi del creixent odi cap als hebreus

assassinats i, tot seguit, afirmà que “és inacceptable que els jueus tinguin por de viure a Europa”. El president Rivlin afirmà que “no ens podem permetre que l’any 2015, 70 anys després de la Segona Guerra Mundial, els jueus tinguin por de caminar pels carrers d’Europa portant la quipà i les *tzitzit*”, en referència, respectivament, al capellet rodó que cobreix la coroneta dels homes i als flocs del xal d’oració, el *talit*, dos accessoris per als ritus religiosos i que els més fidels als preceptes sagrats a vegades porten en públic.

Els mitjans israelians també emmarcaren en aquest ambient de creixent antisemitisme la topada diplomàtica de les autoritats franceses i hebrees. Segons va revelar el Canal 2 d’Israel, l’inquilí del palau de l’Elisi, François Hollande, volgué evitar que Netanya-

hu assistís a la manifestació a París del diumenge dia 11. Quan el primer ministre jueu digué en públic que hi acudiria “per solidaritat amb França i amb la comunitat jueva francesa”, rebé en primera instància una freda resposta de les autoritats parisenques. Al cap de poques hores, Hollande li telefonava per demanar-li expressament que no hi assistís. La raó adduïda, sempre seguint el relat de la televisió esmentada, fou que la seva mera presència podria “desviar l’atenció” cap al conflicte a Palestina i que per això mateix havia demanat al líder musulmà àrab de la zona, Abu Mazen, que tampoc hi anés. El primer ministre acceptà les explicacions del president francès. El seu gabinet, a través d’un comunicat oficial, publicà que per “raons de seguretat” no viatjaria a París, ja que resultaria molt difícil, amb tan poc temps, garantir la seva protecció en un acte que es preveia que seria massiu. Però, poc després, Netanyahu rectificà i feu públic que hi aniria. Hollande, irritat, aleshores convidà Abu Mazen per compensar.

L’incident diplomàtic se sumava al fet que l’endemà dels atemptats el mateix Netanyahu havia invocat l’*aliyah* –vegeu requadre– per demanar als francesos jueus –uns 600.000, aproximadament– que emigrin cap a Israel: “No és només el lloc cap al qual adreceu les vostres oracions sinó que també és casa vostra; nosaltres us ajudarem a adaptar-vos a Israel, el vostre país”, els va dir. Unes declaracions que caigueren molt malament entre el Govern francès. “Sense els jueus França no seria França”, contestà, sec, el president de l’executiu, Manuel Valls.

Les tenses relacions entre Tel Aviv i París pel mateix motiu vénen de lluny. Ja l’any 2004, quan es va percebre un estrany i sobtat increment dels atacs a les comunitats hebrees, Ariel Sharon, aleshores primer ministre israelià, invocà l’*aliyah* i demanà als jueus d’Europa en general i de França en particular que emigrassin a Israel perquè la seva seguretat no estava garantida. I això va irritar els responsables polítics europeus afectats, els quals negaren el perill, igual que ara fan Hollande i Angela Merkel, entre d’altres. Però la realitat és que els atacs no han aturat i la por no para de créixer entre les comunitats hebrees.

Atacs contra jueus. El president del Congrés Mundial Jueu, amb seu a Nova York, Ronald Lauder, emetia un comunicat just després de conèixer-se el quàdruple assassinat en el supermercat caixer francès en el qual assegurava que “igual que fa dos dies molta gent deia ‘je suis Charlie’ a les xarxes socials, confio que tanta altra gent dirà ara ‘je suis juif de France o alguna cosa de similar’”. Sabia que no passaria, era un exercici de retòrica irònica. En efecte, no passà. Aquesta manca de sensibilitat molesta profundament els col·lectius hebreus. Perquè entenen que la majoria dels mitjans de comunicació i de les elits intel·lectuals europees no s’espanten realment pels atacs creixents que pateixen els jueus del continent. Senten que els vells dimonis tornen a cavalcar.

Ningú desconeix que fes de l’Edat Mitjana s’ha succeït a Europa tota mena de repressions contra els jueus. Els prohibiren fer la majoria de les feines, els acusaren de ser els que mataren Crist, els perseguiren i assassinaren cruelment, els obligaren a convertir-se al cristianisme, els van confiscar propietats i béns i fins i tot els expulsaren després de llevar-los tot el que tenien. Entre el segle XII i el XVII van ser forçats a anar-se’n de diversos regnes cristians europeus en 22 ocasions. En molts més casos patiren la mateixa sort col·lectius més reduïts de jueus a ciutats, pobles i algunes regions. En total, són 103 les vegades en que membres d’aquesta minoria religiosa han estat expulsats d’una o altra banda fins al 1948. Tant a Europa i Amèrica com als països àrabs.

L’episodi de persecució dels jueus més conegut és el protagonitzat pel nazisme a l’Alemanya dels anys 30 i 40 del segle XX, amb el resultat d’un sis milions d’assassinats. Després de la derrota teutona a la Segona Guerra Mundial feia l’efecte que Europa sencera quedava vacunada contra el fanatisme antijueu. D’alguna manera es donava, si més no entre les elits polítiques i culturals majoritàries, un sentiment de vergonya. Perquè no es pot oblidar que l’antisemitisme no fou un fenomen estrictament alemany. També hi hagué moviments d’aquesta naturalesa en altres països durant la dècada dels 30. Un cop acabada la guerra, el 1945, la mala consciència occidental envers els jueus permeté la creació per l’ONU de l’Estat

a Europa.

d'Israel, el 1948. A Europa, durant les següents tres dècades les elits polítiques i intel·lectuals democràtiques mantingueren una actitud favorable a la causa sionista o, com a mínim, foren vigilants contra qualsevol brot d'antisemitisme.

Aquesta actitud es va palesar el 10 de novembre de 1975 quan l'Assemblea General de les Nacions Unides declarà solemnement que el sionisme era "una forma de racisme i de segregació racial", amb els vots en contra de totes les democràcies occidentals. Va ser possible aprovar l'ofensiva declaració –72 vots positius, 35 negatius i 32 absències– perquè l'havien impulsat els països àrabs amb el suport de tots els musulmans, de la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) i de la Xina. En aquell moment el secretari general de l'ONU (1972-1981) era Kurt Waldheim (1918-2007), un austríac que havia estat un nazi entusiasta en la seva joventut –el 1972 encara no se li coneixia aquest obscur passat– de manera que als anys 90 fou investigat per un comitè d'historiadors format a instàncies del Govern austríac, el qual comitè va concloure que no se li podia imputar cap participació en crims de guerra, si bé "és obvi que no ha dit tota la veritat" sobre "el paper" que desenvolupà com a fervent nazi en aquells anys, per així poder ocupar tant la secretaria general de Nacions Unides com, entre 1986 i 1992, la presidència federal d'Àustria. El fet que totes les democràcies europees hi votessin en contra, enmig de l'aplaudiment de la major part de les respectives classes polítiques i intel·lectuals, demostrava que encara eren proisraelianes. Això no obstant, per sota de la superfície alguna cosa començava a canviar.

Efectivament, en els àmbits més radicals d'esquerra, emmirallats en l'URSS, la Xina i d'altres dictadures comunistes així com en el que aleshores se'n deia els moviments d'alliberament nacional o de classe –grups armats que actuaven a Àfrica i a Amèrica Llatina–, tots profundament antisionistes, havia començat a quallar un sentiment propalestí i fortament antiisraelià. Com més radical d'esquerra s'era, més simpatia es tenia pel moviment Organització d'Alliberament de Palestina, fundat el 1964 per Yasser Arafat, per lluitar contra l'Estat jueu. Significativament, aquest líder ter-

rorista àrab palestí era nebot del muftí de Jerusalem que als anys 30 demanà moltes vegades a Adolf Hitler, a través de Ràdio Berlin, que anihilés tots els

jueus del món. Arafat també havia estat el fundador d'Al-Fatah, un grup terrorista una facció del qual, anomenada Setembre Negre, assassinà 11 atletes

L'aliyah' o 'l'any que ve a Jerusalem'

La primera rebel·lió a Judea contra l'Imperi romà s'inicià l'any 66 i acabà el 70 amb la destrucció del Temple de Jerusalem i milers de morts hebreus. Durant les sis dècades següents es produïren revoltes intermitents que culminaren l'any 135, quan s'intentà el darrer aixecament massiu que se saldà amb el desastre absolut. Els romans destruïren quasi totes les ciutats hebrees –amb especial intensitat Jerusalem, de la qual quedà ben poca cosa–, mataren tots els jueus que pogueren, prohibiren la seva religió,

canviaren de nom la província –de Judea a Palestina– i obligaren els supervivents de la massacre a abandonar el territori. Així s'inicià el que se'n diu la diàspora del poble jueu.

Durant els segles posteriors, la cultura hebrea a l'exili encunyà una dita que es convertí alhora en salutació, desig personal, aspiració religiosa i reivindicació política: "L'any que ve a Jerusalem". Així se saludaven els jueus quan s'acomiadaven. Era el lament per la pàtria perduda i el desig de recuperar-la, de *tornar-hi* encara que qui ho

1. Després de 70 anys de l'Holocaust, els vells dimonis tornen a cavalcar per Europa. 2. Malgrat l'aparença de bones relacions entre François Hollande i Benjamin Netanyahu, els atemptats van enfrontar els dos polítics.

2

israelians durant els Jocs Olímpics de Munic el 1972.

Entre finals dels 70 i principis dels 80, la repulsa de les democràcies a la

tàctica violenta dels activistes palestins aconsellà Arafat passar a ser tan polític com terrorista. En paral·lel, bona part del radicalisme esquerrà dels anys 60 i 70 –fins i tot el més violent, com la banda alemanya Baader-Meinhof o les Brigades Roges italianes, íntimament relacionades l'una i les altres amb els moviments armats àrabs– desaparegué o es moderà, i acabà en partits diguem-ne normals. A poc a poc anaren convergint el moviment palestí, més polític que mai, i l'esquerra europea. Quan en

1978 i 1982 les forces armades hebrees envaïren Líban –i permeteren aquest últim any les famoses massacres de Sabra i Xatila– per liquidar les posicions armades de l'OAP des de les quals s'agredia Israel quasi contínuament tant amb míssils com a través d'incursions de comandos, els partits socialistes i comunistes –com també la major part dels mitjans de comunicació– d'Europa s'alinearen amb els palestins. Encara més ho van fer quan el 1985 les forces aèries jueves atacaren el quarter general de l'OAP a Tunísia, com a resposta a un atac terrorista a Xipre contra hebreus. El viratge dels progressistes del vell continent se segellà definitivament quan el 1988 aquesta organització renuncià formalment a l'ús de les armes i reconegué el dret d'Israel a existir. Queia així el darrer obstacle perquè abracessin obertament i sense cap mal de consciència les reivindicacions d'Arafat, i els seus, contra l'Estat hebreu.

Nou antijudaisme, nova 'alíyah'.

L'OAP renuncià al terrorisme, però no a la violència. Això sí: passà a usar-la d'una manera molt més sibil·lina. Així doncs, va intentar provocar el màxim nombre de morts propis, per estrany que això pugui semblar. Decretà la primera *intifada* o revolta contra la presència israeliana de Gaza i Cisjordània. Joves, nens fins i tot, es manifestaren entre 1988 i 1995 pels carrers de les ciutats d'aquestes regions reclamant la

digués no hi hagués estat mai i que fes moltes generacions i segles que els seus ancestres foren expulsats de la terra promesa. També s'invocava així l'esperança de poder orar davant de les restes del Temple de Jerusalem –el Mur de les Lamentacions–, com feren els avantpassats. I la voluntat de tornar a disposar un dia, per llunyà que fos, del territori de Judea. Una simple salutació contenia l'essència de la unió entre la religió judaica i l'Estat que es volia *recuperar*. D'aquest desig sorgí l'*alíyah*, la paraula que designa el fet que un jueu emigri des d'onsevilla que visqui a les terres que antigament es coneixien amb el nom de Judea.

El retorn a la terra promesa fou concretat per molt pocs jueus fins al segle

XIX. Al llarg d'aquesta centúria i a les tres dècades primeres de la següent s'instal·laren a Palestina –sota control, primer, de l'Imperi otomà i, després de la Primera Guerra Mundial, del Regne Unit– 30.000 hebreus provinents sobretot d'Europa. Fins al 1930 n'hi arribaren uns 40.000 més. A la dècada dels 30 es produí la primera gran *alíyah*, producte de la repressió nazi a Alemanya contra els jueus: 225.000 partiren cap la terra dels avantpassats. Entre l'inici de la Segona Guerra Mundial, el 1939, i la creació de l'Estat d'Israel el 1948 en foren 143.000 més els qui hi anaren a viure.

A partir de la proclamació del nou Estat, i sobretot acollint-se a l'aprova-

ció de la llei del retorn de 1950, segons la qual qualsevol jueu d'arreu del món té dret a emigrar al país i establir-s'hi sense traves, no pararen d'arribar-hi nous ciutadans. La dècada dels 50 en foren 1,4 milions, la dels seixanta prop de 600.000, a les dels setanta i vuitanta un mig milió més. Des d'aleshores i fins al 2000, una mica més d'un milió. El resultat de l'allau migratòria es veu en l'evolució demogràfica del país. Quan es creà, el 1948, no arribava al milió d'habitants, entre jueus i musulmans. El 2013 s'havien multiplicat per vuit: 8.002.300, en xifres oficials, el 75% dels quals són jueus, un 21% àrabs musulmans i el 4% restant cristians o amb d'altres o cap adscripció religiosa.

Els governs israelians, des de 2004 que fan crides als jueus d'Europa perquè emigrin cap a l'Estat hebreu.

sortida de les forces israelianes. Invariablement, quan apareixien els soldats hebreus, els tiraven una pluja de pedres. Que era contestada sense manies, amb violència sovint desproporcionada, a vegades amb foc real i fins i tot amb la presència de carros de combat. Pedres contra tancs. La imatge es convertí en una icona que condemnà Israel al paper d'agressor contra innocents, a ulls de la progressia europea política i mediàtica. Amb la segona *intifada*, entre 2000 i 2005, la imatge simplista que identificava l'àrab com la part bona i Israel com la dolenta acabà sent la norma en aquests ambients. L'anomenada guerra de Gaza, de l'estiu de 2014, no féu altra cosa que elevar fins al paroxisme la simplificació de la confrontació.

En paral·lel a aquest viratge que s'ha esdevingut a Europa, des de les posicions polítiques i mediàtiques àmpliament proisraelianes de fa quaranta anys a les actuals quasi totalment proàrabs, va anar revifant l'antijudaisme. En efecte, d'ençà de l'esclat de la segona *intifada*, a França, Bèlgica, Alemanya i Itàlia començaren a sovintejar no sols protestes contra la política d'Israel envers els àrabs palestins sinó també atacs a tot allò que s'identifiqués com a hebreu. Jueus que vestissin tradicionalment, o pel simple fet de portar la quipà, eren agredits; es profanaven cementiris, rompent les làpides; es feren pintades

ofensives a les façanes de les sinagogues franceses, alemanyes, italianes... sovint fent apologia de la *solució final* nazi... Els incidents d'aquest tipus, segons denuncià el Consell Mundial Jueu, s'anaren multiplicant en els anys següents sense que hi hagués actuacions policials convincentes. De fet, la major part dels atacs han quedat arxivats. Per exemple, segons les dades oficials del Ministeri de l'Interior francès, citades per *Le Monde*, en el primer semestre de 2004 es perpetraren a França 180 fets antisemites –incloses 46 agressions a persones, amb ferides de diversa consideració, així com un incendi provocat en un col·legi hebreu– el 80% dels quals no s'ha aclarit mai. La impunitat envalentí els responsables. Com ara que el 2013 un home armat amb un kalàixnikov atacà una escola jueva de Tolosa i matà un rabí i tres nins hebreus.

En els últims deu anys la situació no ha fet més que agreujar-se i generalitzar-se. Alemanya, Bèlgica, Itàlia, Hongria... han patit episodis semblants, tot i que no tan greus com els de França. Amb la guerra de Gaza de l'estiu de 2014 el panorama empitjorà fort ferm. El mes de juliol de l'any passat, a Alemanya uns desconeguts atacaren amb còctels Molotov la sinagoga de la ciutat de Wuppertal, un acte públic pro Israel va ser boicotejat amb violència a Hamburg, es profanà un cementiri, en diverses ciutats

se celebraren concentracions neonazis en les quals es cantaren consignes per l'estil de les que feia més de setanta anys que no se sentien pels carrers germànics: "Fora jueus!", "Hamas, Hamas, jueus cap al gas" i altres de semblants. A París, el mateix mes, una manifestació convocada per protestar contra la política d'Israel degenerà, al suburbi de Sarcelles, en atacs als establiments comercials propietat d'hebreus –mitja dotzena resultaren del tot destrossats– mentre els agressors cridaven eslògans del tipus "mort als jueus". A Roma, els mateixos dies, aparegueren pintades pronazis i contra Israel arreu de la ciutat. *The Guardian* escrivia aleshores que "per tot Europa el conflicte de Gaza fa revifar dimonis molt vells, però no és nou: des de fa temps s'està notant un notable increment dels incidents antisemites cada cop que esclata el conflicte entre israelians i palestins".

Bona part de l'esquerra i dels mitjans europeus donaren per fet que es tractava d'una resposta criticable i condemnable, però resposta al cap i a la fi a la política d'Israel a Gaza. El diari citat advertia contra aquesta interpretació simplista. "Estem davant de la incitació a l'odi i els atacs violents són l'expressió d'un antisemitisme molt més profund que ha crescut l'última dècada". El president del Consell Jueu d'Alemanya, Dieter Gaumann, declarava el juliol al mateix rotatiu que "quan se sent pels carrers aquesta gent que crida 'els jueus han de ser gasejats' o 'han de ser cremats' no s'està sentint una crítica a la política israeliana, és molt més que això: és l'odi contra els jueus". En la mateixa línia, l'editor del periòdic *Jewish Chronicle*, Stephen Pollard, insistia, en declaracions a *Newsweek*, que els atacs no responien "al fet que [els agredits] mostressin el seu suport al Govern d'Israel sinó perquè eren jueus fent les seves activitats diàries". Igualment es manifestava l'historiador Jean-Paul Fhima en declaracions a *Le Nouvel Observateur*: "Tot això no respon sols a la conjuntura geopolítica sinó que és estructural" en les societats europees en general i en la francesa en particular. "Creix l'antisemitisme", conclouïa. Davant d'aquest perill, l'estiu passat el Congrés Jueu Europeu va crear un lloc web, *sacc.eu*, per assessorar i oferir contactes d'ajuda als hebreus cas de sofrir un atac. *Newsweek*

Les comunitats hebrees de tot Europa en general i de França en particular senten un temor creixent a nous atacs.

resumia la situació dient que “malgrat els esforços dels governs europeus, la situació no para d’empitjorar”.

I més que empitjoraria just començat el 2015. L’atac al supermercat caixer de França deixà quatre víctimes mortals jueves. Però per a tot Europa –tret de França– no passaren de ser quatre morts més de tot aquell episodi de violència gihadista, no una mostra de l’antijudaisme rampant que torna a cavalcar de cap a cap del continent. Ho reflectia Joan B. Culla en un article a *El País*: “La matança no hauria d’haver suscitat una simètrica abominació cap a l’antisemitisme [igual que passava contra el gihadisme]?”. I ell mateix contestava: “En una curiosa inversió de rols [la premsa] s’ha referit molt més al potencial ascens de la islamofòbia que a la realitat palmària d’una judeofòbia mortífera”.

Entre els atacs en nombre i intensitat creixent, per una banda, i la que consideren incomprensió general de les societats europees, per l’altra, molts jueus temen cada vegada més per la seva seguretat. Segons una enquesta feta públi-

ca el novembre de 2013 per l’Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea, ja aleshores el 29% dels jueus residents a Europa havia considerat la possibilitat d’emigrar, sobretot a Israel, perquè creien que allà se sentirien més segurs. Després dels atemptats a França, el percentatge amb tota seguretat deu haver augmentat. Aquesta por és la que impulsa l’*aliyah* actual. Malgrat els esforços dels Governos alemany, francès, italià i belga, entre més, per esvaire el temor de les respectives comunitats hebrees, allò cert i segur és que l’emigració cap a Israel s’incrementa any rere any des de la segona *intifada*. La Societat Francesa per a la Protecció de la Comunitat Jueva assegurava l’agost de 2014 que entre gener i maig 2.250 jueus francesos havien emigrat, quan en tot el 2013 el nombre havia estat de 1.407. Segons les dades de l’Agència Jueva per a Israel, que *The New York Times* recollia el passat 11 de gener, l’any passat foren en total més de 7.000 els que partiren del país, i la previsió és que marxin “al voltant d’uns 50.000” en pocs anys.

El fenomen afecta sobretot França, que és el país amb més jueus d’Europa, vora 600.000. Però la por s’ha contagiat a les altres comunitats: la del Regne Unit, amb 300.000 jueus; la d’Alemanya, amb 120.000; la d’Hongria, amb 48.000; la de Bèlgica, amb 30.000; la d’Holanda, amb 29.000; la d’Itàlia, amb 28.000... Tots aquests grups sofriran una forta reducció els pròxims anys. Segons Giulio Meotti, redactor del diari italià *Il Foglio* i autor del llibre “Una nova Shoah: la història no contada de les víctimes del terrorisme d’Israel”, citant els càlculs que feien el 2014 les organitzacions hebrees, o sigui abans dels atacs a França, la comunitat francesa perdrà en les pròximes dècades la meitat dels seus efectius, la del Regne Unit una tercera part... i per l’estil en la resta dels casos. Ara, després dels quatre assassinats de principi d’any, amb la cada vegada més intensa por de nous atemptats i amb la creixent sensació d’indefensió, l’emigració jueva cap a Israel es podria accelerar encara més.

Miquel Payeras